

במשנת החסידות

קריעת ים סוף

עד שהגיעו אל המדריגה הנעלית של כניסה לארץ שבה משלימים ישראל את כוונת הבריאה.

ומכאן למדים אנו גם שיש בדברים הללו משום הוראה בעבודת כל אדם במשך כל הדורות.

כללו של דבר, יציאת מצרים אינה רק היציאה הגשמית ממקום ששמו מצרים ומעולו של איש רשע הנק' בשם פרעה, אלא זהו מעבר רוחני, עלי' רוחנית, שבו פרקו ישראל מנשמותיהם את עול ה"הגבלות" וה"מצרים" של העולם הזה, והתעלו להיות במעלה רוחנית, להיות לעם השם.

ולא הגיעו ישראל למדריגה זו מעצמם, אלא נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו וגאלם, אין זה ביכולתו של אדם הכבול בגדרי והגבלות העולם לצאת ולהשתחרר מהגבלותיו, שכן אין חוש מתיר את עצמו מבית האסורים. לשם כך הי' צורך בגילוי עצום מלמעלה, "לא ע"י מלאך ולא ע"י שרף וכו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו".

השלב הראשון שאליו התכוונו ישראל ביציאת מצרים – על זה אמר הקב"ה למשה בעת שנראה אליו בסנה, בהוציאת את העם ממצרים **תעבדון את האלקים על ההר הזה**. הוי אומר: מטרת היציאה ממצרים היא – מתן תורה וקבלת התורה על "ההר הזה", הר סיני, אשר רק אז יוכלו להגיע אל המטרה הסופית – והבאתי אתכם אל הארץ אשר נשבעתי וגו'.

לפי זה מובן שכל המדריגות שעברו ישראל יש בהם משום הכנה לאותו יום נעלה, יום מתן תורה, שבו ירד הקב"ה להר סיני ונתן להם את התורה.

הצעד הראשון שעליהם לעבור כדי להיות כלים המסוגלים לקלוט גילוי עצום זה של "מתן תורה" הוא "היציאה ממצרים". היציאה ממצרים ברוחניות היא היציאה מטומאת מצרים (שבה היו משוקעים במ"ט שערי טומאה, כדברי רז"ל), ובעומק יותר, בסגנון תורת החסידות, ש"מצרים" הוא לשון "מיצר" והגבלה, ו"יציאת מצרים" היא ההשתחררות מהגבלות העולם. כל זמן שאדם כבול בהגבלותיו, הוא עסוק עם מציאות עצמו ועם טובת והנאת עצמו אין הוא יכול ומסוגל להיות "כלי" ל"מתן תורה". ראשית כל עליו להשתחרר מהגבלות המציאות שלו.

ואולם עדיין אין בזה אלא משום **סור מרע**, הסרת ההגבלות. ויש עדיין דבר נוסף שעליו לעבור – נשמתו צריכה להיות כלי לגילוי המיוחד של מתן תורה.

מתן תורה מהו? נקודת מטרת נתינת התורה לישראל היא, כדברי המדרש הידועים, **נתאוהו הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים**. רצה הקב"ה להשכין שכינתו בתחתונים, ולפיכך נתן את התורה והמצוות לישראל, שעל ידם ישראל ממשיכים ומשכינים את השכינה למטה בארץ. ע"י שהם לומדים את תורת ה' בשכלם הגשמי אשר בעולם הזה, ומקיימים את רצונו של הקב"ה, המצוות, בדברים הגשמיים שבעולם, הרי הם ממשיכים את חכמתו ורצונו ית', אשר הוא וחכמתו ורצונו אחד, לתוך העולם הזה הגשמי, כך שעולם זה הופך להיות למקום משכן להקב"ה.

נמצינו למדים, שכדי להיות "כלים" לגילוי שבמתן תורה, היו צריכים ישראל להגיע למצב שבו יורגש ויוקלט בנשמתם אותו גילוי אלוקי נעלה ביותר, שבו ועל ידו נמשכים חכמתו ורצונו ית'.

וזהו סוד קריעת ים סוף, כדלקמן.

סיומו של נס יציאת מצרים, שבו הגיעו ישראל לתכלית השחרור מעולו של פרעה ומצרים, הרי הוא הנס דקריעת ים סוף, שהוא נס כפול של "רפוא לישראל וגו' למצרים". בני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים, ואילו המצרים נטבעו בים, לא נשאר בהם עד אחד.

מטעם זה חוגגים אנו את יום השביעי של פסח, אשר בו אירע נס גדול זה, **"וישם את הים לחרבה"**.

נס קריעת ים סוף הוא אחד הנסים הגדולים ביותר בתולדות עם ישראל, עד שזהו הנס הראשון שבתורה שמחמתו אמרו ישראל ומשה שירה לפני הקב"ה, וגם בספר תהלים לדוד נעים זמירות ישראל מצינו כמה וכמה פעמים שבו נזכר נס זה באופן מיוחד, לגזור ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו; הים ראה וינוס; הפך ים ליבשה בנהר יעברו ברגל, ועוד.

נס זה משמש כמו דוגמא לכללות הנסים שלמעלה, כדברי המדרש הידוע על הכתוב **"וישב הים לעת בוקר לאיתנו – לתנאו"**, שהתנה הקב"ה תנאי עם הים בעת מעשה בראשית שייבקע מפני בני ישראל. וממדרש זה למד הרמב"ם במורה נבוכים שכל ענין הנסים הוא תנאי במעשה בראשית.

ברם, כשמעיינים בפרטי הדברים יש כאן לכאורה כמה דברים תמוהים: א) בכלל מה הי' ההכרח על נס זה – והרי ידועים דברי חז"ל שישראל נכנסו ויצאו מאותו הצד של ים סוף, ובאמת לא היו צריכים לעבור את אותו המקום כלל, ואם כן מדוע שינה הקב"ה סדרי בראשית בשביל נס זה. וכי תימא שזהו בשביל להטביע את המצרים – וכי בשביל זה הי' צורך בשינוי גדול ועצום כל כך בסדרי בראשית? ב) בתהלים שם **"לגזור ים סוף לגזרים כי לעולם חסדו, והעביר ישראל בתוכו כי לעולם חסדו"**. משמע שעצם קריעת הים יש בה חסד מיוחד גם לולא העברת ישראל בתוכו. וכן אנו אומרים בהגדה, אילו קרע לנו את הים ולא העבירנו בתוכו בחרבה דיין. ולכאורה איזה עניין יש בבקיעת הים מלבד זאת שבו עברו ישראל? ג) אמרו רז"ל **ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי**. לכאורה, אכן הי' נס גדול כאן שנהפך הים ליבשה – אבל איך אפשר להשוות עניין זה לגילוי הנבואה דיחזקאל, שראה את המרכבה העליונה וכו' (ד) עוד אמרו רז"ל שבשעה שנבקע הים נבקעו כל המים שבעולם – וגם מדרש זה אומר דרשני; לכאורה יש כאן בקיעה של הים לצורך ישראל ומדוע הוצרכו כל המים שבעולם להיבקע? מה התועלת שבוזה, והרי זה כמעט בגדר ניסא למגנא.

המסקנא המתבקשת מכל השאלות הללו היא; שנס קריעת ים סוף לא הי' רק נס שיש בו רק תועלת צדדית, דהיינו הסרת מניעה גשמית בדרכם של ישראל בצאתם ממצרים, אלא הרבה יותר מזה, נס זה יש בו משום הבעת מהותו הפנימי והעצמי של סיום יציאת מצרים והתחלת ההכנה האמיתית למתן תורה.

להבנת הדברים יש להקדים כמה פרטים.

קודם כל, כל המעשים שאירעו לאבותינו בצאתם ממצרים, בודאי יש בהם כוונה פנימית ונשמתית, דהיינו, שהיציאה ממצרים לא הייתה ח"ו רק "שחרור של עבדים מעול אדונים", אלא הי' בזה גילוי רוחני שהושפע על נשמתם של ישראל. יציאת מצרים, קריעת ים סוף, ספירת העומר, ומתן תורה, הם שלבים באותה התעלות רוחנית שאליו שאפו בני ישראל להגיע, בצאתם מתוך הגלות המר שבמצרים.

כל השלבים הללו אינם רק מאורעות שאירעו לאבותינו ביום מן הימים, כדי שיגיעו בסופו של דבר לארץ הקודש, אלא אלה הן גם מדריגות ושליבות רוחניות, שבהם עלו נשמותיהם ממדריגה למדריגה

שהרי, בכלל אין דבר מקרה לפניו ית', וכ"ש וק"ו זה שאותו הנס הי' באופן ד"הפך ים ליבשה" בודאי יש דברים בגו.

"ים" ו"יבשה" אינם רק דברים גשמיים אשר בעולם הזה הגשמי. להיפך, עיקרם של דברים אלה הוא ברוחניותם, והגשמיים אינה אלא מה שנשתלשל מן הרוחניות.

להבנת מהות "ים" ו"יבשה" ברוחניות, הרי אמרו רז"ל **"כל שיש ביבשה יש בים"**. אך ההפרש בין הברואים שבים לברואים שביבשה, הוא שהברואים שבים "מיד כשהם יוצאים מן הים הם מתים", משא"כ ברואי היבשה אינם קשורים כל כך ליבשה, ועוד דבר, שהברואים שבים מכוסים במי הים ואילו הברואים שביבשה אינם מכוסים.

כלומר: הנבראים שבים הם קשורים תמיד עם מקורם (הים) וגם אינם מציאות גלוי' לעצמם, ואילו הנבראים שביבשה הם נפרדים ממקורם והם בהתגלות בתור מציאות בפני עצמה.

משמעות הדברים ברוחניות העניינים: ה"ים" והנבראים שבו מורה על בחינת **"עלמא דאתכסיא"**, העולמות העליונים אשר בהם מורגש וניכר כיצד הם קשורים עם מקורם האלקי, ומציאותם היא באופן של **"אתכסיא"**, הם בהתכסות ולא בגילוי, מחמת היותם **"בלועים"** במקורם; ואילו ה"יבשה" והנבראים שבה הם העולמות התחתונים שהם **"נפרדים"** ממקורם האלקי ומרגישים את עצמם למציאות גלוי'.

משל לדבר בכוחות נפש האדם, מכוח הדיבור וכוח המחשבה: כשאדם חושב במחשבתו איזה דבר, הרי הדבר **"מכוסה"** ואינו בהתגלות אל הזולת, וגם מורגש בו שכולו תלוי באדם החושב את המחשבה; ואילו באותיות הדיבור באים הדברים לידי גילוי, וגם הם נפרדים מתוך האדם.

ההתגלות האלקית אשר בעולם הזה היא בבחינת **"דיבור"**, כמו שכתוב **"בדבר ה' שמים נעשו"**. לפיכך, הנבראים שבעולם הם מציאות לעצמם. ואולם הנבראים הרוחניים שבעולמות העליונים, כגון הנשמות, התהוותם מבחי' המחשבה, כמו **"ישראל עלו במחשבה"**. כלומר, אופן התהוותם מן האלקות הוא כמו יחס המחשבה אל האדם החושב, שאין הוא דבר נפרד ממנו ואין הוא מציאות גלוי' אל הזולת.

כך נקבעו טבעו של עולם, בלשון הכתוב **"גבול שמת כל יעבורו כל ישובו לכסות הארץ"**. יש נבראים שבים ויש נבראים שביבשה. נבראים שבים מיד כשהם יוצאים ממנו הם מתים, ועד"ז להיפך, נבראים שביבשה אינם יכולים לחיות בים. וברוחניות: האדם הנברא בעולם הזה, ביבשה, אין באפשרותו **"לחיות" ב"ים"**, לקבל את האור האלקי המאיר **"בעלמא דאתכסיא"**. אם יאיר בו גילוי זה מיד יתבטל ממציאותו. וכן להיפך: כשהמלאכים (שהם נבראים שבים) ירדו לארץ, יצאו מהם הנפילים, שנפלו נפילה גדולה ומרה, כי אין הם יכולים להתקיים בלי להיות קשורים למקורם.

מעתה נבין מהי המשמעות של **"הפך ים ליבשה"**, **"קריעת ים סוף"**. לפני שקיבלו ישראל את התורה, היו צריכים לעבור הכנה זו אשר בה הים נהפך ליבשה, היינו שבחי' **"אתכסיא"** נהפך לבחי' **"אתגליא"**. וכמו במשל הנ"ל דמחשבה ודיבור, שכאשר ה"מחשבה" הופכת ל"דיבור" הרי מה שהאדם חושב הוא שומע בגלוי כמו אותיות הדיבור. לשון אחר:

ישראל עמדו אז במדריגה שהיו יכולים להרגיש ולראות דרגא זו באלקות שהיא בבחינת מחשבה המכוסה, כמו שהם מסוגלים לקלוט את **"דבר ה'"**, את הגילוי האלקי המתגלה לפי ערך המקבל.

משום כך **"ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל"**. יחזקאל **"ראה"** בתור נביא עדיין רק במדריגה זו באלקות המתגלית לנביאים, וכל זה בכללותו הוא בבחינת ה"דיבור" שלמעלה. ואולם השפחה שבעת קריעת ים סוף ראתה בראי' ברורה את המדריגה ד"ים", מחשבה שלמעלה.

הבדל זה שבין שני אופני גילוי האלקות בעולם, אם בבחי' **"יבשה"** או בבחי' **"ים"** יש בו גם שינוי עיקרי באופן תפיסת האדם באלקות ובמציאות העולם.

בעולם הזה מצד עצמו, בחי' **"יבשה"**, הרי **"מציאות היא בפשיטות ואלקות בהתחדשות"**, כלומר: זה שיש מציאות של עולם הוא דבר פשוט שאינו צריך לפניו, אך מציאות האלקות **"התחדשות"**, ויש צורך במאמץ מיוחד ויגיעה רבה להגיע להשגת אלקות. ולכן גם כשכבר מגיע להשגת אלקות הרי זה בגדר **"חידוש"** עבורו, דבר נוסף על מציאותו מצד עצמו.

אך בעת קריעת ים סוף (וכן יהי' לעתיד לבוא) ה' מצב שבו **"אלקות בפשיטות ומציאות בהתחדשות"**: ההכרה באלקות אינה דבר-חידוש המנגד לטבע האדם, אלא להיפך, האלקות היא בפשיטות אצל כאו"א, ולכן אפילו שפחה רואה גילוי אלקות, וכן לעתיד לבוא, שאפילו קטנים ישיגו אלקות בפשיטות. כמו שבמציאות דהיום הרי הדברים הטבעיים שלו נתפסים אצלו בדרך-ממילא בלי שום התאמצות, שידוע את מציאותו ואת טבעו כו', על דרך זה בעת קריעת ים סוף ה' אלקות בפשיטות, שבדרך-ממילא הכיר כל אחד בהקב"ה.

רק לאחר הקדמה זו, כשהנשמות באו לידי הכרה במציאות השם כדבר פשוט, רק אז נעשו כלים לקבל אחר כך את התורה, לקבל את חכמתו ורצונו של הקב"ה.

[ומעין זה יהי' לעתיד לבוא, ולכן מפורש בכתוב שגם לעתיד יהי' עניין של **"בקיעה"**, **"והחרים ה' את לשון ים מצרים והניף ידו על הים בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים"**, משום שגם לפני הגילויים דלעתיד (שיש בהם מעלה על הגילוי דמתן תורה) יש צורך בעניין של **"בקיעת הים"**].

מעתה יובן היטב מדוע בקיעת הים עצמה יש בה מעלה יתירה, שכן בקיעת הים אינה רק בשביל שיעברו בו ישראל, אלא יש כאן גילוי אלוקי נעלה ביותר.

זהו גם התוכן הפנימי בכך שהמצרים טבעו בתוך הים, כי מחמת גילוי רב ועצום כזה, הרי המצרים שכל מציאותם היא לנגד לאלקות, נתבטלו תיכף ומיד ממציאותם כל עיקר.

ובזה נבין גם מה שנבקעו כל המים שבעולם, דמשמעות העניין היא, ש"עניין המים", ה"ים" שבכל העולמות, גבוה מעל גבוה, נבקע אף הוא, שכל המדריגות ד"ים" שלמעלה, עד רום כל המעלות, כולם נהפכו ל"יבשה", להיות בהתגלות בבחינת **"פשיטות"** בעולם הזה הגשמי.

להקורא הנכבד!

מתכבדים אנו בזה, להגיש בפני קהל שוחרי התורה והחסידות, גליון **"במשנת החסידות"** מספר חמישים. ובקשר לחג הפסח, מוגש בזה תוכן הנס של **"קריעת ים סוף"**, כפי שמואר בתורת החסידות.

Ⓢ אוצר החסידות

בשורה טובה! בעזרת השם נפתח אתר חדש המכיל אלפי שיעורים בחסידות: תניא, לקוטי תורה, תורה אור, דרך מצותיך, מאמרי חסידות, הכל בסדר מסודר דבר דבור על אופניו, שעדיין לא נראה כבועש הזה. וכן אפשר למצוא שיעורים מסודר לפי פרשת השבוע ומועדים ונושאים שונים. לבקר באתר לחצו כאן. כתובת האתר: **otzerhachassidus.com**

מערכת לעבדך באמת

מטרתנו: לעודד לימוד החסידות ע"י הפצת ספריי הבעש"ט ותלמידיו הק'

leuvdechubamas@gmail.com

